

Paris Komünü, 1880

Pyotr Kropotkin

04.01.2011

I. KOMÜNÜN SOSYALİST EVRİM İÇİNDEKİ YERİ

18 Mart 1871'de Paris halkı nefret edilen ve tiksiniilen hükümete karşı ayaklandı, şehrin kendisine ait bağımsız özgür bir şehir olduğunu ilan etti.

Merkezi iktidarın bu düşürülüşü devrimin bilinen dekorları olmaksızın, silah patlamadan, barikatların üstüne kan dökülmeksizin gerçekleşti. Silahlanmış halk sokaklara döküldüğü zaman yöneticiler kaçıştılar, askeri birlikler şehri boşalttılar, devlet görevlileri taşıyabilecekleri herşeyi yanlarına alarak aceleyle Versailles'e çekildiler. Hükümet, aynen bahar meltemindeki durgun bir su birikintisi gibi buharlaştı, ve ondokuzuncu yüzyılın azametli şehri Paris, neredeyse çocuklarının tek bir damla kanı bile dökülmeden kendisini kirleten bu pislikten arınmış buldu.

Başarılan bu değişim, halkların kölelikten özgürlüğe [doğru] yürüşünü sağlayan uzun devrimler dizisini başlatan yeni bir çağı açtı. "Paris Komünü" adı altında, geleceğin devrimlerinin başlangıç noktası olacak yeni bir düşünceyi doğurdu.

Her zaman olduğu üzere, bu verimli düşünce bazı bireylerin zekalarının, bazı filozofların görüşlerinin bir ürünü değildi; kolektif ruhtan doğmuş, tüm topluluğun kalbinden yükselmişti. Ancak ilk başta belirsizdi, ve ilk harekete geçenler ve onun için hayatını verenler ona bizim bugün gördüğümüz gözle bakmıyorlardı; açılışını yaptıkları bu devrimin boyutunun ve uygulamaya çalıştıkları yeni ilkenin doğurganlığının farkında değildiler. Ancak uygulamaya başladıkları zaman, onun gelecekteki hali üstlerine doğmaya başladı. Ancak sonradan, yeni ilke ayrıntısıyla düşünüldükten sonra, belirli ve kesin bir hale büründü; adaletin ve sonuçlarının önemi tüm açıklığıyla görüldü.

Kömün'den önceki beş altı yıl boyunca, Uluslararası İşçi Birliği'nin yaygın ve hızlı büyümesiyle sosyalizm yeni bir yönelime girmişti. Avrupa işçileri yerel ve genel kongrelerde biraraya geliyor ve daha önce hiç yapmadıkları bir şekilde toplumsal sorun konusunda birbirlerinin önerilerini dinliyorlardı. Toplumsal devrimin kaçınılmaz olduğunu düşünen ve bunun hazırlıklarını yapmakla yoğun bir şekilde meşgul olanlar arasında, herşeyin ötesinde bir sorunun cevap beklediği görüşü giderek ağırlık kazanıyordu. "Sana-yinin bugünkü gelişimi toplumuzu büyük bir ekonomik devrime zorlayacaktır; bu devrim özel mülkiyeti ortadan kaldıracak, daha önceki nesillerin biriktirmiş olduğu sermayeyi herkesin kullanımına sunacaktır; ancak, ekonomik sistemimizdeki bu değişikliklere hangi politik kümelenme en uygun gelir?" (01).

"Kümelenme yalnızca ulusal olmamalıdır", Uluslararası İşçi Birliği'nin cevabıydı; "bu tüm suni sınır ve sınır çizgilerinin ötesine geçmelidir". Ve kısa zamanda bu muazzam düşünce halkın kalbinde yer edindi ve çabucak zihinlere kazındı. Her türden gericilerin birleşik çabalarıyla hep kovalanmış olsa da, o zamandan beri bununla beraber hala yaşıyor, ve ayaklanan halkın sesi onun gelişimi önündeki engelleri erittiği zaman, daha önce olduğundan çok daha güçlü bir şekilde yeniden canlanacak.

Ancak bu engin birliğin bileşiminde bulunması gereken parçaların ne olduğu hala keşfedilmeyi beklemektedir.

Bu soruya iki cevap verilmiştir; her biri farklı düşünce akımlarının ifadesidir. Birisi halk devleti demektedir; ötekisi ise anarşi demektedir.

Alman sosyalistleri, devletin tüm birikmiş refahı sahiplenmesi ve bunu işçi birliklerine devretmesi gerektiğini savunuyorlar; dahası, [devlet] üretim ve değişimi örgütlemeli, ve toplumun yaşamını ve faaliyetlerini umumiyetle gözetlemelidir.

Onlara karşısında, devrimci deneyim bakımından güçlü olan Latin kökenli sosyalistler, böyle bir devletin varolabilmesinin bir mucize olacağı; ama olsa bile, bunun tiranlıkların en kötüsü olacağı cevabını veriyorlar. Onlar bu çok güçlü ve hayırsever devlet idealinin basitçe geçmişten kopya edilmiş olduğunu söylerler; ve onu yeni bir ideal ile karşılarlar: anarşi, yani devletin tamamen ortadan kaldırılması, üretici ve tüketici halk gruplarının özgür federasyonları sayesinde basitten karmaşığa doğru olan bir toplumsal örgütlenme.

Kısa zaman zarfında anarşinin halk devletiyle amaçlanandan çok daha iyi bir örgütlenme ortaya koyduğu, daha liberal bir akla sahip devlet sosyalistleri tarafından bile kabul edildi. Ancak onlar, anarşist idealin şimdiden kendimizi meşgul edemeyeceğimiz kadar uzakta olduğunu söylüyorlar.

Aynı zamanda, başlangıç noktasını açık bir şekilde göstermek ve görüşlerini somutlaştırmak üzere, halkın arasında gerçekte mevcut olan eğilimlerce nasıl desteklendiği belirtmek üzere; anarşist kuramın

bir tür kısa, açık ifade tarzına, basit ve pratik olan bir formüle ihtiyacı vardır. Sınırları ve oldukça birbirinden bağımsız devletleri ne olursa olsun, işçi sendikalarının ve tüketici gruplarının federasyonu [terimi] oldukça belirsiz gözükmemektedir; ve dahası, bunun sonsuz çeşitlilikteki insan gereksinimlerini tam anlamıyla karşılamayacağını görmek de kolaydır. Daha açık, daha kolay kavranabilecek, güncel yaşamın gerçeklikleri üzerinde daha sağlam temelleri olan bir formül isteniyor.

Eğer sorun sadece bir kuramın en iyi şekilde nasıl ayrıntılarıyla hazırlanacağı olsaydı, söylemeliyiz ki; kuramlar, kuramlar olarak o kadar da önemli değildir. Ancak yeni düşünce açık, kesin bir ifade biçimi bulmadığı sürece, var oldukları biçimleriyle doğal bir şekilde gelişmedikleri sürece; [bu yeni düşünce] insanların zihinlerinde yer edinemez, onları belirleyici bir mücadeleye girmek üzere esinlendiremez. İnsanlar, –lafın gelişi, başlama noktasına ulaştıklarında [kullandıkları] bir atlama tahtası gibi– onlara hizmet edecek bazı olumlu ve açıkça belirlenmiş bir düşünce olmadan, kendilerini bilinmez bir şeyin içine atmazlar.

Bu başlama noktası konusunda, [insanlar] bizzat yaşamın kendisi tarafından oraya getirilmeliler.

Paris tam beş ay boyunca Alman kuşatmacıları tarafından izole edilmişti; bu beş ay boyunca, [Paris] kendi yaşamsal kaynaklarına dayanmak zorundaydı ve sahip olduğu engin ekonomik, entelektüel ve ahlaki gücü öğrendi. Kendi sahip olduğu inisiyatif gücünün pırlıtısını yakalamış ve bunun ne anlama geldiğini kavramıştı. [Paris], aynı zamanda iktidarı ele geçiren geveze takımının ne Fransa'nın savunmasını ne de içsel gelişmesini nasıl örgütleyeceğine dair hiçbir fikri olmadığını da görüyordu. Kudretli şehrin aklının her türden ifadesiyle, merkezi hükümetin amaçlarının çatışma içinde olduğunu görmüştü. En nihayet, büyük felaketlere karşı korumak veya hızlı bir devrimin yolunu düzleştirmek için, herhangi bir hükümetin iktidarsız olması gerektiğinin farkına vardı. Kuşatma sırasında, aylakları terbiyesiz bir lüks içinde eğleşirken, savunmacıları ve işçileri en dehşetli yoksunlukların acısını çekiyordu; ve merkezi hükümet sayesinde bu skandalları sona erdirmek için yapılan bütün girişimlerin başarısız kaldığını gördü. Halkın her özgür bir hareket alanı isteği, hükümetin prangalarını ağırlaştırmasıyla sonuçlandı. Tabiatıyla bu, Paris'in kendisini, kendi duvarları içerisinde yurttaşlarının arzularını yerine getirebilecek bağımsız bir komün yapma düşüncesini doğurdu.

1871 Komünü bir ilk teşebbüsten başka bir şey değildir. Büyük bir savaşın ardından el ele verip halkı ezmeye hazır iki ordunun arasında [sıkışmış bir halde] başlayan [komün], hiç tereddüt etmeden ekonomik devrim yolunda ilerlemeye cesaret etti. O, ne cesaretle kendisini sosyalist olduğunu söyledi, ne de sermayeye el koyulması ve emeğin örgütlenmesi doğrultusunda ilerledi. O hatta şehrin genel kaynak stoğunu bile almadı.

O, ne de devlet geleneğinden ve temsili hükümet geleneğinden koptu. Komünlerin bağımsız ve özgür federasyonunu ilan etmeksizin kutladığı, basitten karmaşığa doğru olan örgütlenmeyi, Komün içinde etkin kılmak için dahi çabalamadı.

Yine de şurası açık ki, Paris Komünü birkaç ay daha yaşayabilmiş olsaydı eğer, olayların dayatmasıyla kaçınılmaz olarak bu iki devrime doğru yönelecekti. Sınırlı bir monarşiden cumhuriyete geçmek için, Fransız orta sınıfının birlikte dört yıl (1789'dan 1793'e kadar) harcamak zorunda kaldıklarını unutmamalıyız. Öyleyse, Paris halkının anarşist bir komünle çapulcuların hükümeti arasındaki boşluğu bir zıplayışta geçmemesine şaşmamız gerekmez mi? Ancak yine aklımız da bulunduralım ki, hiç değilse Fransa ve İspanya'nın komünal olacağı bir sonraki devrim, Versailles askerlerinin katliamı sonucunda yarım kaldığı yerden Paris Komünü'nün eserini sürdürecektir.

Komün yenildi, ve halk boynundaki gevşek yönetici boyunduruğunu salladığı zaman, orta sınıfın hissettiği korkunun intikamını nasıl aldığını biz hepimiz gayet iyi biliyoruz. Bu, modern toplumumuzda aslında iki sınıfın olduğunu kanıtlamaktadır; bir tarafta, çalışan ve ürettiğinin yarısından fazlasını mülk tekellerine veren ve yine de efendilerinin ona karşı yaptıklarını hafifçe geçiştiren bir insan; öte tarafta ise, bir aylak, bir çapulcu, kölesinden nefret eden, bir oyunmuşçasına onu öldürmeye hazır, mülkiyeti tehdit edilir edilmez en yabanıl içgüdüleriyle harekete geçen birisi.

Versailles hükümeti, Paris halkını içeri hapsedip onların tüm çıkış yollarını da kapadıktan sonra, askerlerini onlar üstüne salıverdi; "kurtlar ve yavruları" işini yaptıklarını bana açıkça söyleyen, alkol ve kışla hayatıyla vahşileşmiş askerler. Halka şöyle denildi:

“Ne yaparsanız yapın, yok edileceksiniz! Ellerinizde silahlarla ele geçerseniz, ölüm! Onları kullanırsanız, ölüm! Affedilmeyi dilerseniz, ölüm! Ne tarafa dönerseniz dönün, sağa, sola, ileri, geri; ölüm! Sizler sadece yasadışı değilsiniz, sizler insanlık dışısınız. Ne yaşınız, ne de cinsiyetiniz sizi ve sizleri kurtarabilir. Öleceksiniz, ama önce eşinizin, kız kardeşinizin, annenizin, oğul ve kızlarınızın ve hatta kundaktaki bebelerinizin can çekişmesini göreceksiniz! Gözlerinizin önünde yaralanmış birisi ambulandan çıkarılacak ve süngülerle delik deşik edilecek veya tüfek dipçığıyle yere yıkılacak. Kırık bacağı ya da kanayan koluyla yerlerde sürüklenecek; acı çeken, inleyen bir süprüntü yığını gibi bir hendeğin içine fırlatılacak. Ölüm! Ölüm! Ölüm!” (02)

Ve bu çılgın ayini, bu ceset yığınlarını, bu toptan imhayı; adice intikamlar, dokuz uçlu kırbaçlarla kamçılama, gemi ambarlarının demirleri, gardiyanların tokatları ve aşağılamaları; yarı bir kıtlık, gaddarlığın tam saf bir hali takip etti. Halk bu iğrenç hareketleri unutulabilir mi?

Yıkılmış ama fethedilememiş Komün, günümüzde yeniden doğuyor. O artık, güzel bir mucizenin umuduna sarılarak uyuyan yenilenlerin düşü değildir. Hayır!, bugünün “komünü” ayaklarımızın altında gümbürdeyen devrimin görünen ve belirli amacı haline geliyor. Bu düşünce kitlelerin içine yerleşiyor, onlara birleştirici bir soluk katıyor. Komün içinde toplumsal devrimi yeşertme; orta-sınıfın alçak sömürü sistemini son erdirmeye; halkı devletin saltanatından kurtarma; insan ırkının evrimindeki yeni bir özgürlük, eşitlik ve dayanışma çağını kutlama görevinde, bugünkü kuşağa güveniyoruz.

II. KOMÜN NASIL GERÇEK AMACINI FARKEDEMEDİ VE YİNE DE BU AMACI DÜNYANIN ÖNÜNE KOYDU

Paris halkının imparatorluğun düşüşüyle kendini iktidara yerleştiren hain hükümeti yıktığı günden bugüne on yıl geçti; uygar dünyanın ezilen kitleleri, nasıl hala karşı konulamaz bir şekilde 1871 hareketine çekiliyorlar? Paris Komünü'nün temsil ettiği düşünce, her topraktan, her millettten işçiler için niye bu kadar kedicidir?

Cevabı basit. 1871 devrimi herşeyden önce bir halk devrimiydi. Halkın kendisi tarafından yapılmıştır, kitlelerin ortasında kendiliğinden doğmuştur; ve kendilerini onun savunucuları, kahramanları, onun şehitleri olarak bulan büyük bir halk kitleleri içinde olmuştur. Bu, orta sınıfın asla affedemeyeceği kadar ‘aşağı’ olması nedeniyledir yalnızca. Ve aynı zamanda onun hareketli ruhu toplumsal bir devrim düşüncesiydi; kesinlikle belirsiz, belki de bilinçsizce; ama yüzyılların mücadelelerinin ardından elde etmek için çabalamaya değer, tüm insanlar için gerçek özgürlük ve gerçek eşitlik. En aşağı halk katmanlarının haklarını elde etmek için yürüdüğü bir devrim.

Bu devrimin içerdiği manayı değiştirmek, onu Paris'in bağımsızlığını yeniden kazanmak ve böylece de Fransa içinde küçük bir devletçik oluşturmak için yapılmış basit bir çaba olarak göstermek amacıyla pekçok girişim yapılmıştır ve yapılmaktadır. Ama hiçbir şey bundan daha fazla gerçek dışı olamaz. Paris kendini Fransa'dan izole etmeye çalışmadı –onu silah gücü ile zaptetmekten daha fazla değil; bir manastırdaki rahibe gibi kendisini onun duvarları içine kapatmakla ilgilenmedi; manastır hayatının kısıtlı ruhundan esinlenmedi. O bağımsızlığını ilan etmişse, o merkezi iktidarın müdahalesini engellemeye çalışmışsa, bunun sebebi bu bağımsızlıkta geleceğin örgütlenmesinin temellerini sakince tasarlanmanın ve kendi içinde bir toplumsal devrim geliştirmenin yollarını görmüş olmasıdır; tüm üretim ve değişim sistemini adalet temeline oturtarak tamamen dönüştürecek; insanları eşitlik temelinde ele alarak insan ilişkilerini tamamen düzenleyecek; toplumsal ahlakımızı eşitlik ve dayanışma temellerinde yeniden oluşturacak bir devrim. O zaman, komünal bağımsızlık bir araç olacaktır Paris halkı için; toplumsal devrim ise amaçları olacaktır.

Ve 18 Mart devrimi doğal akışına kavuşabilseydi eğer, Paris halkı Versailles'li suikastçilerce parça parça kesilmeseydi, bu amaca ulaşılabilirdi. Açık, belirgin bir düşünce bulmak; devrimi başarmak için nelerin gerekli olduğunu bütün dünyaca anlaşılır ve birkaç sözcükle özetlenebilir kılmak; işte bu gerçekten de Paris halkının bağımsızlıklarının ilk günlerinden itibaren uğraştıkları bir şeydi. Ancak büyük bir düşünce, devrim dönemlerinde tasarlanması ve yayılması ne kadar hızlı olursa olsun, bir gün içinde filizlenmez. Gelişmek, kitlelerin arasında yayılmak, kendini eyleme dönüştürmek için daima belli bir zamana ihtiyacı vardır; ve bu sefer Paris Komünü başarısız oldu. Daha önce gözlemlediğimiz üzere, sosyalizmin

on yıl önce bir değişim dönemine girmesi nedeniyle başarısız olmuştur büyük ölçüde. 1848'in otoriter ve yarı-dinsel komünizmi günümüzün pratik, özgür düşünen akılları ile örtüşmüyor. Ücret sistemi ve kolektif mülkiyeti birlikte bir boyunduruk gibi vurmaya teşebbüs eden kolektivizm, anlaşılmaz, cazibesiz ve pratik uygulamanın güçlükleriyle dolu idi. Özgür komünizm, [yani] anarşist komünizm daha yeni yeni işçilerin zihninde yer ediniyordu ve hükümet tapıcılarının saldırılarını provoke etmeye nadiren cesaret ediyordu. Zihinler kararsızdı. Görüşlerinde hiçbir belirgin amaca sahip olmayan sosyalistler, ellerini özel mülkiyete uzatmaya cesaret edemediler; bir yüzyıllık çabaların çoğunu anlamsız kılan bir argümanla kendilerini kandırdılar: “İlk önce zaferi garantileyelim, sonrasında neler yapılabileceğine bakalım”.

Zaferi kazan! Sanki mülkiyete dokunmadan özgür bir komün oluşturmanın bir yolu varmış gibi! Sanki halkın büyük bir kısmının, devrimin herkese maddi, manevi ve entelektüel gönenc [ferahlık, zenginlik] sağlayacağını görerek devrimin zaferiyle doğrudan ilgilenmediği koşullar altında, düşmanı yenmenin bir yolu varmış gibi.

Aynı şey hükümet ilkesi söz konusu olduğunda da gerçekleşti. Paris halkı, özgür Komünü ilan ederek, devletin çöküşü demek olan temel anarşist ilkeyi açıklamıştı.

Ve yine, merkezi hükümetin komünlerin kendi aralarındaki ilişkileri düzenlemek için oldukça gereksiz olduğunu kabul ediyorsak eğer, bunun her komünü oluşturan grupların karşılıklı ilişkilerini düzenlemek için bir gereklilik olduğunu neden kabul edelim ki? Ve birçok şehri ilgilendiren faaliyetlerin ortak bir anlayışta buluşması meselesini ilgili komünlerin özgür inisiyatifine bırakıyorsak eğer, bu inisiyatifi neden tek bir komünü oluşturan gruplara tanımayı reddedelim ki? Komünün içindeki bir hükümet, [komünün] dışındaki bir hükümetten daha mantıklı değildir.

Ancak, birçok hükümeti devirmiş olan Paris halkı, 1871'de hükümetSEL sistemin bizzat kendisine karşı bir ayaklanmaya ilk defa teşebbüs ediyordu; sonuçta da, [Paris halkı] hükümetlerin fetiş tapımcılarının büyüdü altına girmeye ve [onların] kendi [hükümetlerini] kurmalarına imkan verdi. Sonuç tarihin konusudur. Paris sadık oğullarını belediye binalarına [meclis toplantılarına] gönderdi. Orada, eski kağıtların ortasına gömülüp kalarak; içgüdüleri onları halkın arasında olmaya ve onlar için faaliyet göstermeye teşvik ederken, yönetmek zorunda kalarak; eyleme geçmek gerekliken tartışmak; hiçbir taviz vermemek en iyi politika iken taviz vermek zorunda kalarak; ve en nihayetinde de ancak kitlelerle iletişim içinde olmalarından kaynaklanan esini kaybederek; kendilerinin giderek etkisizleştiğini gördüler. –Devrimci aydınlık ve ateşin merkezi olan– halktan kopmaları sonucunda felç olmuş bir halde, kendileri de halk inisiyatifi felç ettiler. Prusya silahlarının altında doğmuş ve geçiş döneminin çocuğu olan Paris Komünü, yok olmaya mahkumdu. Ancak gayet halkçı karakteriyle yeni bir devrimler dizisini başlattı; düşünceleriyle toplumsal devrimin habercisiydi. Verdiği dersler öğrenildi ve Fransa bir kere daha ayaklanan komünlerle kaplandığında, halk kendilerini hükümete tabii kılmayacak ve hükümetin devrimci tedbirleri başlatmasını beklemeyecektir. Kendilerini yiyip yutan asalaklardan kendilerini kurtardıklarında, anarşist komünizmin ilkeleri doğrultusunda paylaşmak üzere tüm toplumsal refahın sahipliğini üstlenecekler. Ve mülkiyeti, hükümeti ve devleti tamamen kaldırdıklarında, yaşamın gösterdiği gerekliliklere göre özgürce kendilerini örgütleyecekler. Zincirlerini kırarak, putlarını devirerek; ne efendiye ne de köleyi bilmeksizin; özgürlüğün fethine doğru yürüyüşümüzü aydınlatan ilk kurtuluş girişimlerini kanları pahasına ve acı çekerek yapan asil şehitlerimize hürmet göstererek, insanlık daha iyi bir geleceğe doğru yürüyecek.

III. KOMÜNÜN MODERN SOSYALİZM AÇISINDAN ÖĞRETTİKLERİ

18 Mart günü, sosyalist bir grubun varolduğu hemen tüm şehirlerde düzenlenen halk toplantıları, yalnızca bunların emek ordusunun düzenlediği gösteriler olması nedeniyle değil, aynı zamanda da her iki dünyadaki sosyalistlerin duygularını ölçmek için fırsat sunmuş olduğu için dikkate değerdir. Bu herhangi bir oylama sisteminden daha iyi olabilecek bir “anket yapma” olanağıdır, çünkü istekler seçime yönelik parti taktiklerinden etkilenmeden biçimlendirilebilir. İşçiler, basitçe Paris proletaryasının kahramanlıklarını övmek ya da Mayıs katliamlarının intikamını almak çağrısıyla toplanmamışlardı. Cesur Paris mücadelesinin anıları ile kendilerini tazelerlerken, onlar daha ileri gittiler ve gelmekte olan devrimin 1871 komününden ne gibi dersler çıkarması gerektiğini tartıştılar. Komünün hataların neler olduğunu sorguladılar; bunu, hatalara sebep olan kişileri eleştirmek için yapmadılar, bunu işçi örgütleri

arasında hakim olan mülkiyet ve otorite [yetke] hakkındaki önyargıların devrimci fikirlerin patlamasını ve bunun sonucunda dünya için bir fener ışığı olması gelişimini nasıl engellediğini ortaya çıkarmak için yaptılar.

1871 dersleri, eski önyargılarını kırmalarını sağlayarak ve kendi devrimlerinin nasıl bir şey olacağı hakkında daha açık ve daha basit bir algılama ortaya çıkararak, her ülkenin işçisinin faydasına oldu.

Komünlerin bir sonraki yükselişi sadece bir “komünal” hareket olmayacaktır. Hala ilkin bağımsız, yerel olarak özyönetimli organların kurulması gerektiğini ve bunların kendi yerellikleri içinde ekonomik reformlar yapmaya çalışmaları gerektiğini savunanlar; en azından Fransa’da, popüler ortamın daha ileri gelişmesiyle desteklendiler. Bir sonraki devrimin komünleri, doğrudan sosyalist devrimci eylemle –özel mülkiyetin ortadan kaldırılmasıyla–, kendi bağımsızlıklarını ilan edecekler ve kuracaklar. Devrimci durum olgunlaştığında, ki bu her an gerçekleşebilir; ve hükümetler halklar tarafından süpürüldüğünde, ancak devlet korumasıyla varlığını sürdürebilen orta sınıf kampı karmaşaya sevk edildiğinde; ayaklanan halk, olağanüstü hikmete sahip yeni hükümet kararnamelelerini, birkaç parça ekonomik reformu beklemeyecektir.

Toplumsal sermayeyi elinde tutanları mülksüzleştirmek için –işçilerin bizzat kendileri tarafından yapılmadıkça zorunlu bir şekilde ölü bir metin olarak kalacak– bir kararname beklemeyeceklerdir. Derhal müdahale edeceklerdir ve hiç gecikmeden kullanmaya başlayarak kendi haklarını tesis edeceklerdir. İş devam ettirmek için işyerlerinde kendiliklerinden örgütleneceklerdir; ancak artık ürettikleri, işverene en çok kâr sağlayan değil, kitleler tarafından istenilen şeyler olacaktır. Kulübelerini [ing. hovel, ahır gibi ev] zenginlerin evlerindeki sağlıklı konutlarla değiştirecekler; şehirlerde biriktirilen refahı derhal kullanıma açmak için kendiliklerinden örgütlenecekler; adeta orta sınıf tarafından kendilerinden hiç çalınmamışçasına [bu refahın] sahipliğini üstleneceklerdir.

İşçilere şantaj yapan sanayi baronları defedilir edilmez, [üretimi] engelleyen kapanlardan kurtularak, [üretimi] öldüren spekülasyonlar ve düzensizleştiren karmaşa sona erdirilerek; özgür emeğin sağladığı itkinin etkisi altında olan hareketin gereksinimlerine göre [üretimi] dönüştürerek, üretim devam edecektir. Tarihçi Michelet, “Fransa’da insanlar, 1793’te toprağın soyluların elinden alınmasından sonraki kadar asla çalışmadılar” diyor. İnsanlar, emeğin özgür ve işçinin ürettiği herşeyin bütün komünün gönencinin kaynağı olduğu zamanki kadar çalışmadılar asla. Son zamanlarda çeşitli toplumsal refah türleri arasında ayırım yapma girişimleri yapıldı; ve sosyalist parti bu sorun konusunda bölündü. (Aslında basitçe anti-otoriter komünizm olan) eski Enternasyonal’in kolektivizmi yerine bir tür dogmatik kolektivizm kuramı koymaya çalışan bugünkü kolektivistler, üretim için kullanılan sermaye ile yaşamın gereksinimlerini karşılayan refah arasında bir ayırım oluşturmaya çalışıyorlar. Bir tarafta makinalar, fabrikalar, hammaddeler, iletişim araçları ve toprak; öte tarafa ise meskenler, mamül ürünler, giyim, metalar. Bu sosyalizm okulunun profesörlerine göre, ilk kısım kolektif mülkiyet altında olmalı, ikincisi ise özel mülkiyette kalmaya devam etmeli.

Bu ayırımı oluşturma girişimleri yapılmakta, ancak genel anlayış bundan daha iyisini yapıyor; bunu hayali ve kurulması imkansız bir şey olarak görüyor. Kuramsal olarak kısırdır ve pratik hayatta başarısız olur. İşçiler, başımızı soktuğumuz evin, yaktığımız kömür ve gazın, yaşamını sürdürmek için insan makinasının tükettiği yakıtın, yaşamak için gereken giyim, öğrenmek için okuduğumuz kitabın, hatta eğlenenin, tüm bunların varoluşumuzun birer bileşeni olduğunun; makinalar, mamüller, hammaddeler ve diğer çalışma aletleri gibi bunların hepsinin de başarılı bir üretim, ve insanlığın ileriye doğru gelişimi için gerekli olduklarının farkındadır. İşçiler, bu tip bir refah konusunda özel mülkiyete izin vermenin eşitsizliğin, baskının, sömürünün devam etmesi demek olacağı; kısmi mülksüzleştirmenin sonuçlarını başından sakatlayacağı sonucuna varıyorlar. Onlar, kuramsal kolektivizmin yollarına çektiği çitlerin üzerinden aşarak, anti-otoriterliğin en basit ve en pratik biçimine dosdoğru ilerliyorlar.

Devrimci işçiler, toplantılarında tüm toplumsal refah üzerindeki haklarını ve yeniden üretim nesnelerinde olduğu gibi tüketim nesneleri üzerindeki özel mülkiyetin kaldırılmasının gerekliliğini, bilhassa ifade ediyorlar. Bir konuşmacı “devrim gününde, şehirlerde biriktirilen tüm refahı ele geçirmeli ve ortak kullanıma açmalıyız” diyor, ve toplantıdakiler tam ittifakla bu bildiriye onaylıyordu. “Bırakalım her birimiz yığından [ing. pile, servet] ihtiyacı olanı alsın; dışarıda çıplaklık ve yoksulluk varken, şehrimizin

dükkanlarında depolarda tutulan ve herkesi giydirmeye yetecek kadar elbise var. Hatta herkesin kendi istediğine göre seçebileceği, yeterince lüks şey de vardır”.

Fransa’daki ve başka yerlerdeki komünü anma toplantılarında söylenenleri değerlendirerek, işçiler, gelmekte olan devrimin anarşist komünizmi ve üretimin özgürce yeniden düzenlenmesini başlatacağını zihinlerine yerleştirdiler. Bu iki nokta hallolmuş gözüküyor, ve bu bağlamda bir sonraki devrimin komünleri geleceğe yönelik ilerlemenin yolunu temizlemek için cömertçe kanlarını döken öncellerinin hatalarını tekrarlamayacaklardır.

Ancak, üstünde henüz bir görüş birliği sağlanamayan –her ne kadar [çözüme] çok yakın olursa da–, hiç de daha az önemsiz olmayan, üçüncü bir nokta var. Bu hükümet problemidir.

Çok iyi bilindiği üzere, bu nokta yüzünden tamamen bölünmüş Sosyalist parti içinde iki kesim bulunmaktadır. Birisi, “devrimin daha ilk günü” der, “en yüksek iktidarı ele geçirecek bir hükümet kurmalıyız. Güçlü, iktidar sahibi, kararlı bir hükümet şuna buna karar vererek, ve herkesi emirlerine uymaya zorlayarak, devrimi gerçekleştirecektir”.

“Sefilce bir aldanış!” der ötekisi. “Kendiliğinden bir ulusu yönetmeyi üstlenen her merkezi hükümet kesinlikle devrim önünde bir engeldir. Birbiriyle mutlak şekilde uyuşmayan unsurlardan oluşmak zorundadır, ve bizzat hükümet olarak özü muhafakazarlıktır. Bu, geri durumdaki komünleri devrimin rüzgarıyla esinlendirmeksizin, ilerlemeye hazır komünlerdeki devrimi geriletmekten başka bir şey yapmayacaktır. Aynı ayaklanmakta olan bir komün için de geçerlidir. Komünal hükümet ya halihazırda tamamlanmış gerçekleri teyit edecektir, ve ardından işe yaramaz ve tehlikeli bir makina parçası haline gelecektir; ya da gerçekten de tutarlı olacaklarsa eğer, halkın kendisi tarafından özgürce geliştirilmesi gereken şeyler hakkında kurallar yapmaya girişmek arzusunda olacaktır. [Halkın] zincirlerini kırdığı, önünde yeni ve engin ufuklar açıldığını gördüğü zaman, toplumsal organizmada filizlenecek o yaratıcı güçle toplumun yeni ortak yaşam biçimlerini geliştirmesini gerektiğinde; [hükümet] kuramlar uygulayacaktır. Halkın arasında kalmaya devam etseylerdi kendilerinin yapabilecekleri şeylerin hiçbirisini yapmayarak; kendilerini bakanlık bürolarına kapatmak ve kendilerini boş tartışmalara kaptırmak yerine, yeni bir örgütlenme içinde [halkla] birlikte çalışmayarak; iktidardaki insanlar bu patlamayı engelleyeceklerdir. Devrimci hükümet bir engel ve bir tehlike haline gelecektir; iyiliğe kudreti olmayan, kötülük için korkunç [kudretli]; peki, [hükümetin] faydası ne?”.

Bu argüman ne kadar doğal ve adil olsa da, varolan pekçok büyük önyargının, mülkiyet ve teoloji [ilahiyat] dinleriyle yan yana duran hükümet dinini sürdürmekten çıkarı olanların itibar ettikleri şeylerin karşısındadır.

Bu önyargı, üçü arasındaki bu sonuncusu hala varolmakta; ve gerileme belirtileri gösterse de gelmekte olan devrimin karşısında bir tehlike oluşturmakta. “Hükümetin emirlerini beklemeden kendi işimizi kendimiz halledeceğiz; kendilerini rahipler, mülk sahipleri veya yöneticiler olarak bize dayatmaya çalışanları çiğneyip geçeceğiz” demeye başladı işçiler. Anarşist kesimin hükümet tapıcılığıyla gayretle çarpışmaya devam etmesini, ve kendisinin bir iktidar mücadelesine çekilmesine veya ayartılmasına asla izin vermesini umut etmeliyiz. Devrimin öncesindeki yıllarda, hükümet taraftarı önyargının halkı yanlış bir yola çekemeyecek kadar sarsılabileceğini umut etmeliyiz.

Bir sonraki devrimin komünleri; devleti yıkmakla ve parlamento idaresi yerine özgür federasyonu geçirmekle kalmayacaktır, komünün kendi içindeki parlamenter yönetimini de terk edecektir. Diğer şehir ve köylerdeki gibi, amaçlarına ulaşmak için komünal bir parlamento aracılığıyla değil, doğrudan federe hale gelecek özgür işçi gruplarının [gerçekleştireceği] özgür gıda arzı ve üretimi örgütlenmesine güveneceklerdir.

Komünün dışında anarşist oldukları gibi içinde de anarşist olacaklardır; ve ancak böylece yenilginin dehşetinden, gericiliğin öfkesinden sakınacaklardır.

Anarşist Kütüphane

Pyotr Kropotkin
Paris Komünü, 1880
04.01.2011

Çeviri: Anarşist Bakış
Orjinal ingilizce hali, 20 Mart 1880'de *Le Révolté*'de yayımlanan fransızca orjinaline dayanarak 1895'de Freedom Broşürü olarak yayımlandı (sayı 2, London, W. Reeves). Çevirenin metine yaptığı eklemeler, açıklamalar vb, [...] ile gösterilmiştir.

tr.anarchistlibraries.net